

OOSTENDSE HUISNUMMERS

door Daniël FARASYN

Wij zijn het zo doodgewoon geworden, aan de ene straatkant huizen met pare nummers aan te treffen en aan de overkant onpare nummers aan de gevels te zien prijken. Practisch niemand stelt zich de vraag sinds wanneer is dit gebruik hier in voege getreden, hoe gebeurde de huisnummering in voorbije eeuwen, bestond die wel eertijds? Dergelijke vragen duiken slechts op bij historici, heemkundigen, genealogen, die met het probleem geconfronteerd worden een of ander gebouw in het vroegere stadsbeeld te localiseren.

Bij het naslaan van oude archieven blijkt het duidelijk, dat een blijvende officiële huisnummering een relatief jong verschijnsel is, dat eerst op het einde van de 18de eeuw, onder het Frans Bewind werd ingevoerd.

Voor zo verre wij konden nagaan in stedelijke verordeningen en vooral in notariële akten is de vermelding van een huisnummer meer uitzonderlijk vóór 1796. Oostendse notarissen duiden bij verkoop of verhuuring van huizen alleen de straatkant aan, N. of Z., O. of W. en de namen van de eigenaars van de aangrenzende panden. Slechts enkele gevallen van opgave van huisnummers zijn ons bekend.

De Hr. COOPMAN, in een bijdrage over "Oostendse Huisnamen" verschenen in Ostendiana II, stipte aan dat hij de eerste aanduiding van een huisnummer had aangetroffen in een notariële akte van 1705. In een studie over het Godshuis "De Drie Koningen", in Ostendiana III wees hij eveneens het bestaan aan in 1755 op de noordzijde van de Witte Nonnenstraat van twee aan elkaar palende huisjes, genummerd 5 en 6. Persoonlijk vond ik bij notaris DEMOOR de vermelding terug in 1728 van drie huizen genummerd 1, 2, 3 op de oostzijde van de Westmolenstraat, nu H. Serruyslaan. Ook notaris VAN ISEGHEM noteert in een akte van januari 1794 huisnummers in de Verlorenstraat onder volgende vermelding: "in het straetje commende over de poorte van het gouverneurshof loopende naer het platten form op de noordzijde van diere nr. 2 paelende van oosten aen het huys nr. 1 ende van westen hetgonne nr 3".

Blijkbaar moet er dus wel in de 18de eeuw en wellicht ook vroeger een huisnummering hebben bestaan waarbij een doorlopende nummering 1, 2, 3 werd gebruikt en niet de nummeringswijze die wij hedentendage kennen.

Dit nummeren van huizen is om begrijpelijke redenen nauw verbonden met huis- en volkstellingen, die periodisch werden gehouden, wat aanleiding gaf tot het tijdelijk aanbrenge van huisnummers. In Oostende werden o.m. volkstellingen uitgevoerd in 1698, 1717, 1723. In juni 1769 ging men te Oostende over tot een huizentelling, tot groot ongenoegen van de bevolking. Huizen werden opnieuw van nummers voorzien. "On est occupé actuellement à les numéroter. Le peuple qui attribue au magistrat des vues tendantes à vouloir charger les maisons de certaines taxes se récrée contre cette nouveauté et déteste celui qui en est l'auteur quoique mal à propos", zo meldt een briefschrijver uit Oostende.

In het begin van de definitieve bezettingsperiode van de Fransen, in 1794, greep er nog eens een huisnummering plaats, om een vlotte graanverdeling te kunnen organiseren.

Zoals voorheen werd wellicht ook hier de traditionele doorlopende huisnummering per straatkant gebruikt.

Bij de wet van 2 oktober 1755 besloot de Franse regering een nieuwe algemene volkstelling te houden. De centrale administratie van het Leiedepartement gaf hiervoor, bij besluit van 21 februari 1796, de nodige richtlijnen op. Nog hetzelfde jaar werd de telling uitgevoerd. Alle gegevens werden in een lijvig dossier van 182 follio's samengebundeld en door de Commissaire du Directoire Exécutif près le canton d'Ostende, TETUT, op 13 februari 1797, naar Brugge opgestuurd.

Bij deze telling werd een nieuwe methode van gebouwennummering ingevoerd. De stad werd in 15 wijken ingedeeld. De nummering ging door, wijk na wijk, straat na straat in doorlopende vorm voor de ganse stad, van het nr. 1 op de noordzijde van de Langestraat, nu Madridstraat, tot het nr. 1621 in "Le Faubourg" ten westen van de stad gelegen.

Dit gaf het verrassend resultaat dat huizen in straten en pleinen die op de grenzen van verschillende secties gelegen waren totaal uiteenlopende nummers kregen toegewezen. Gebouwen van het Wapenplein of de Grote Markt droegen op de noordzijde de nrs. 124 tot 131, op de oostkant de nrs. 1166 tot 1171, op de zuidkant de nrs. 564 en 565, op de westzijde de nrs. 174 tot 176. Deze volkstelling werd vooral op het Hazegras en in het westelijk voorgeborgte zeer onnauwkeurig uitgevoerd. Sommige huisnummers ontbraken. Andere werden zelfs tweemaal vermeld. Daarom werd in 1798 een aanvullende rectificerende telling gehouden, waarbij ten dele nieuwe huisnummers werden gegeven. Dit was vooral het geval in de eerste wijk.

Men zou wellicht bij deze vrij eigenaardige nummeringsmethode van 1796 en 1798 de bedenking kunnen maken dat deze nummers geen huisnummers zijn maar wel kadastrumnummers. Wanneer men in 1807 naar een nieuwe methode overgaat vermelden notarissen echter de oude en de nieuwe toegekende nummers als huisnummers. Notaris DONNY laat in november 1807 in een verkoopsakte van een huis op de noordzijde van de Albertstraat, nu E. Beernaertstraat, gelegen, aantekenen "portant cy devant le no. 1252 et présentement le no. 16". Bij de verkoop van een huis op de westzijde van de Kapellestraat laat hij noteren "ayant porté le no. 539 et depuis peu numérotée 43". Hetzelfde doet notaris TETUT in december 1807 bij de verkoop van "deux maisons contigues, rue de la Fortune, nrs. 1486 et 1487 présentement numérotées 14 et 15". De nummers gebruikt van 1796 tot 1807 zouden dus wel als huisnummers mogen beschouwd worden.

In 1807 werd de doorlopende nummering voor de ganse stad vervangen door een meer aanvaardbare nummering, plein per plein, straat per straat. Gebouwen op de Grote Markt kregen de nummers toegewezen 1 tot 23. Het nr. 1 was het hoekhuis van de Sint-Sebastiaanstraat, het nr. 23 het hoekhuis bij de Kapellestraat. In de straten gebeurde de nummering doorlopend aan de ene dan aan de andere straatkant. De Langestraat telde toen 93 gebouwen en strekte zich uit van de Weststraat tot de noordoostelijke wallen. De noordzijde, vanaf de wallen tot de Weststraat, kreeg de nummers toegewezen van 1 tot 56, de zuidkant, vanaf de wallen tot de Weststraat, de nrs. 57 tot 93. Zo kwam het, dat op het westelijk uiteinde van de Langestraat - nu de Madridstraat - het huis nr. 1 rechtover het huis stond, dat het nr. 93 droeg. Hetzelfde gold voor de Kapellestraat, die tussen het Wapenplein en de Jozef II straat 66

gebouwen telde. Bij de Grote Markt stonden de huizen nr. 1 en nr. 66 rechtover elkaar.

Deze in onze ogen nog vrij zonderlinge nummeringsmethode bleef te Oostende in voege tot rond 1860.

De overgang naar het gebruik van pare nummering aan de ene straatkant en onpare aan de overzijde moet te Oostende vanaf 1860 geleidelijk zijn gebeurd. De wijzigingen in de straatbenamingen doorgevoerd in 1858, de sinds 1846 nationaal voorgeschreven 10 jaarlijkse tellingen zullen aan deze grondige verandering in huisnummeringsmethode wel niet vreemd zijn geweest. In 1860 is de nieuwe nummering reeds in gebruik o.m. in de Kapellestraat en de Ooststraat, in 1861, in de Kaaistraat, de Louisastraat, de Schippersstraat. Andere straten kregen in daaropvolgende jaren een nieuwe nummering, derwijze dat in het tweede halfjaar van 1866 alle gebouwen in de straten en de 22 steegjes die de stad toen telde van nieuwe nummers waren voorzien naar het principe dat wij nu nog altijd kennen. Van doorslaggevend belang voor deze definitieve algemene wijziging in de huisnummering was de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 7 juli 1866, blz. 3742-3743, van de verplichting voor alle gemeenten de nieuwe huisnummeringsmethode door te voeren, dit in het vooruitzicht van de algemene telling van 31 december 1866.

Het gebruik van pare huisnummers aan de ene straatkant en onpare nummers aan de overzijde van de straat is dus te Oostende een goed 120 jaren oud.

BOEKBESPREKING

André VAN CAILLIE, Oud Oostende in Beeld, deel III

Eén week eerder dan vooropgezet was A.V.C.'s "Deel III" klaar. Een prestatie.

Een kijkalbum met andermaal 200 fotodocumenten nopens het oude en minder oude Oostende. "Oud" betekent maximaal terug tot 1837, het geboortjaar van de fotografie. Maar de vroegste foto's met Oostende op blijken zich wel tussen 1850-1860 (eerder naar '60 op) te situeren.

En met dergelijke spectaculaire documenten opent A.V.C. de reeks : de haven, de stad en het strand ten tijde van de omwallingen in 1860 (nrs. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 19), het 1ste Kursaal in 1860 (nr. 11), schitterende opnamen van het westelijk strand met de eerste houten gebouwen (nrs. 12, 13, 14). Nr. 14 is een uitzonderlijk zeldzame blik op de 1ste Koninklijke Paviljoenen. Nrs. 16 en 17 betreffen de werkzaamheden aan de Handelsdokken in 1872. Nrs. 27-30 openbaren ongekende hoekjes van het "Hazegras". Op nr. 54 is luchtvaartpionier PAULHAN weer in actie. Dank zij fotografisch uitvergrooten brengt nr. 59 de oude vuurtorenwijk weer tot leven.

En wie zou - zonder onderschrift - op nr. 66 het Marie-Joséplein herkennen ? Of de Hofstraat op nr. 116 ? Let op nr. 91 : de Yachtclub van Art-nouveau-architect Georges HOBÉ : straks wellicht ook prooi voor de slopershaven.

Eindelijk ook eens wat alternatieve opnamen van de Royal Palace, o.a. de Feestzaal (nrs. 102 en 103).

Op nr. 106 de 1 mei-stoet van 1920, blijkbaar veel serener dan die van voor enkele jaren.